

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Екатерина Неделчева Софрониева

катедра „Предучилищна и медийна педагогика“ при ФНОИ

на СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научно

направление

1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика)

Автор: Константинос Ригас

**Тема: „Учене, образователна култура и езиково обучение на
учениците чрез социално поведение след неотдавнашната финансова
криза в Гърция“**

Научен ръководител: проф. д-р Божидар Ангелов

1. Кратки данни за докторанта

Константинос Ригас е завършил педагогическия факултет на университета в Йоанина, Гърция през 1999 г. През 2007 г. придобива магистърска степен по логопедия към същия университет. През 2000 г. получава диплома от Центъра за обучения към университета в Патра по „Интеркултурно образование и изследвания, с фокус върху преподаването на гръцки език като втори или чужд език“. Продължава образованието си чрез много на брой квалификационни програми, сред които са специализация по консултиране (2013 г.), специализации в областта на комуникационните и информационните технологии (2008 г., 2010 г., 2012 г., 2013 г.) и др. Владее на добро ниво английски и италиански език и ползва немски език.

Константинос Ригас има богат опит в сферата на образованието и е работил като начален учител в Гърция и Германия, директор на училища, съветник и консултант. Понастоящем той работи като консултант по начално училищно образование в пети образователен район на Етолокарнания, Гърция.

Зачислен е през 2015 г. като редовен докторант по предучилищна педагогика към катедра „Предучилищна и медийна педагогика” на ФНПП (сега ФНОИ) при СУ „Св. Кл. Охридски” с научен ръководител проф. д-р Божидар Ангелов. Отчислен е с право на защита през 2018 г. По темата на дисертацията е представил четири публикации.

2. Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е в обем от 219 страници, структуриран в увод, две основни части, библиография и приложения.

Първа част представя теоретичната постановка на проблема в пет отделни глави. *Втора част* се състои от четири глави и описва методологията на изследването, анализа на данните и получените резултати. Литературните източници са около 233 на брой. Приложенията включват използвания въпросник за анкетното проучване и списък на съкращенията.

Теоретичните основи на дисертационния труд са логически свързани и аргументирани и представят основни съществуващи теории, както и гледната точка на автора по поставените проблеми.

В първа глава авторът разглежда развитието на новогръцкото образование в контекста на историческата и социална среда. Темите засягат въпроси за културната приемственост в държавата от историческа гледна точка и съвременния европейски контекст на новогръцката държава. Редица фактори влияят върху идентичността на гръцкия народ и поведението на гражданите. Сложните отношения в настоящите социално-

политически условия в Гърция имат своите последици и върху гръцкото образование. Според автора в образователната система са нужни отговорни хора, които имат дългосрочна визия за развитието на образованието и могат да поставят реални и изпълними цели, както и да предлагат инструментариум за тяхното изпълнение.

Втора глава анализира феномена на ученето. Представени са различни философски, педагогически, социологически и др. теории за ученето, като авторът се позовава както на класически, така и на съвременни източници. Разгледани са основните теории и идеологии - поведенческа (Skinner), когнитивна (Piaget) и теорията на конструктивизма (Vigotsky), като същевременно се представят и принципите на използване на новите информационни и комуникационни технологии и необходимостта от прилагането на „критичната педагогика” (Giroux, McLaren, Freire, Apple) в образователната практика.

Трета глава анализира развитието на езиковата компетентност и съвременните елементи на преподаването на езика. Представени са психолингвистични и биологични елементи от развитието на човека, формирането на речта, както и ролята на сензорните органи в този процес. Речта се изразява първоначално като духовна функция, а след това като феномен на езика. Прави се разграничение между вътрешна и външна реч и се представя свързаността на всички тези особености с отделните области на преподаването на езика като развиване на форми на устна реч (четене, разказване) и създаване на писмена реч. Анализирани са и особеностите на гръцкия език и предпоставките, които са необходими за придобиване на граматически, правописни и фонетични умения при създаването на писмена или устна реч съответно.

Теоретичният обзор завършва с анализ на икономическата криза, започнала в Гърция през 2007 г. и нейното отражение върху гръцкото училище (**глава четири**) и кратко заключение и изводи след направения

преглед на съществуващите теории и практики (*глава пет*). Сред посочените причини за възникването на икономическата криза в Гърция са фактът, че Гърция всъщност не е преминала през етапа на Просвещението и е влязла след освобождението си в европейската цивилизация без предполагаемото образование; продължителното селско общество; отношенията между църквата и държавата; неуспешната индустриализация на страната, довела до отсъствието на силна средна класа или така наречената „буржоазия”. Съществена роля оказва и фактът, че безкрайната борба на гърците да постигнат и защитят свободата си чрез непрекъснати войни или военни стратегии отнема голяма част от динамиката, енергията и творчеството им като нация.

Методологията на изследването е представена във *втората част* дисертационния труд.

Целите на изследването са да се проучи дали гръцкият учител е добре обучен в съвременните образователни модели и преподава гръцки език, използвайки стил, асимилиращ всички теории. Проучени са възгледите и позициите на учители от гръцкото начално училище относно преподаването на гръцки език.

За целите на проучването е използвана триангулацията като метод на изследване, в която са включени едно количествено проучване чрез въпросник и две качествени проучвания, проведени чрез групово интервю и структурирано наблюдение на участието.

Участници в изследването са 117 учители (за груповото интервю), 79 учители от гръцкото начално училище в провинцията, област Етолокарания (за анкетното проучване). Наблюдавани са и уроци по гръцки език на учители (9 на брой) с ученици от различни класове в началното училище.

Използваният анкетен въпросник дава възможност на преподавателите да изразят своята позиция по редица въпроси.

Инструментът се състои от 51 въпроса, структурирани в седем секции, които събират информация относно елементите на преподаване на езика, съдържанието на езиковите тестове към съответния урок, преподавателските умения в езиковия урок, преподавателските убеждения относно историческия произход на гръцкото образование, компетенциите при преподаване на език, съществуващите теории за обучение и влиянието на различните творчески, иновативни и артистични дейности за успешното преподаване на език. Получените данни са представени таблично и графично. За анализа им е използван софтуер за анализ на данни SPSS и адекватни статистически методи: t-test, One way-ANOVA и др.

Допълнително са проведени групови интервюта от неформален и структуриран тип, като са поставени десет основни въпроса. Интервютата са проведени на няколко сбирки (общо шест срещи за периода ноември 2015 г. – юни 2016 г.) с преподаватели от пети образователен район на Етолокарнация. През същия период са осъществени и девет наблюдения на преподаване на гръцки език в началното училище със съгласието на преподавателите.

Изведени са редица резултати от количественото и качествените проучвания. Предложена е широка дискусия на получените резултати.

3. Оценка на дисертационния труд и приносите

Като основен принос на дисертационния труд бих посочила опита на автора да постави и разгледа образователната система в Гърция и в частност, езиковото обучение по гръцки език в началното училище, в един широк контекст, в който се преплитат взаимосвързани събития, процеси и феномени от интеркултурен, исторически, социо-културен, психолого-педагогически и лингвистичен характер. Проучват се последиците от икономическата криза в Гърция в областта на образованието и в частност, в преподаването на език и механизмите, които ги определят.

Преподавателската работа е разгледана като съвкупност от позиции, действия и дейности на учителя. Проучени са съответно и мненията и нагласите на учители от основното училище относно преподаването на гръцки език.

Като цяло, дисертационният труд прави опит да опише мястото и ролята на учителя и учениците в сложната динамика (национална, езикова, социална, теоретична и т.н.) на условията за преподаване и изучаване на гръцки език. Авторът показва достатъчни теоретични познания по дискутираните въпроси и умения за провеждане на самостоятелно изследване.

4. Забележки и коментари

Статистическите резултати, дадени във въпросника в приложението, е добре да бъдат изведени във втората част на труда при представяне на данните от изследването.

Табличното и графично представяне на резултатите на места може да бъде подобро (например таблица 8, която е на три страници - стр.136 - 138).

Въпреки големия обем на труда, считам, че представянето на всичките 9 наблюдения на уроци по език, а не само на три от тях, би обогатило работата и конкретизирало данните.

Необходимо е по-добро описание и яснота на определените критерии и показатели на проведените групови дискусии и наблюдения.

5. Заключение

Давам своята положителна оценка за дисертационния труд **„Учене, образователна култура и езиково обучение на учениците чрез социално поведение след неотдавнашната финансова криза в Гърция“** и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват

утвърдително за присъждането на научната и образователна степен „доктор“ на **Константинос Ригас** по професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).

15.03.2019 г.

Рецензент:

Доц. д-р Екатерина Софрониева